

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för ar- betslösa samt 4 § i lagen om finansiering av ar- betslöshetsförmåner

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 1 april 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt 4 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (RP 39/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en lagmotion med förslag till lag om ändring av 2 kap. 1 § och 3 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (LM 11/2008 rd — Jukka Gustafsson /sd m.fl.), som remitterades till utskottet den 5 mars 2008.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Timo Meling, arbets- och näringsministeriet

- regeringssekreterare Kirsi Päivänsalo, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Jarmo Pätäri, Akava r.f.
- specialrådgivare Johan Åström, Finlands Näringsliv
- direktör för arbetslöshetskassan Pasi Koskinen, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- socialpolitisk sekreterare Katja Veirto, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- chef för arbetsmarknadsfrågor Merja Hirvonen, Företagarna i Finland
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- förhandlingschef Seppo Väänänen, Löntagarorganisationen Pardia rf.

Dessutom har arbetslöshetsförsäkringsfonden lämnat ett skriftligt utlåtande.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Regeringens proposition

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så till vida att där föreskrivs om arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner i situationer där arbetstagarens skyldighet att arbeta och arbetsgivarens skyldighet

att betala lön har avbrutits helt på ett sätt som kan jämföras med permittering medan anställningsförhållandet annars är i kraft.

Ändringen gäller arbetstagare som är förhindrade att utföra sitt arbete på grund av att arbetsplatsen har drabbats av en eldsvåda, en exceptio-

nell naturtilldragelse eller en annan av dem eller arbetsgivaren oberoende liknande orsak och arbetstagare vars arbete och löneutbetalning har avbrutits med stöd av ett villkor i arbetsavtalet. Vidare föreslås det bli föreskrivet om rätt till arbetslöshetsförmåner efter en tidsperiod utan ersättning för tjänstemän som är avstängda från tjänsteutövning.

För utbetalning av inkomstrelaterad dagpenning till dessa personer betalas inte statsandel. Bestämmelser om detta föreslås bli intagna i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.

Lagarna avses träda i kraft den 1 juni 2009.

Lagmotionen

I lagmotion LM 11/2009 rd föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska ses över på den punkten att en arbetstagare och tjänsteinnehavare ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner på det sätt som avses i lagen i det fall att arbetet och löneutbetalningen har avbrutits med stöd av ett villkor i arbetsavtalet eller tjänsteförordnandet på ett sätt som kan jämföras med permittering, om avbrottet beror på att arbetsgivarens verksamhet är säsongbetonad och händelsen upprepas årligen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Rätten till utkomstskydd för arbetslösa

Propositionen förtydligar och utvidgar samtidigt arbetstagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa i vissa situationer. Avbrott i arbetet och löneutbetalningen med stöd av ett villkor i arbetsavtalet ska i lagen om utkomstskydd för arbetslösa anges som en orsak jämförlig med permittering och arbetstagaren ska under denna tid anses som arbetslös. I praktiken gäller ändringen framför allt rätten för skolgångsbiträden och timlärare som arbetar i skolorna till utkomstskydd för arbetslösa vid avbrott i skolarbetet. Motsvarande arbeten som avbryts under skolfrierna finns också i församlingar och organisationer. Utifrån lagförslaget ska arbetslöshetsförmån kunna betalas till dem som har sådana arbeten under avbrott i arbetet, om övriga villkor för att betala förmånen finns på plats.

Utskottet konstaterar att den föreslagna ändringen stärker likabehandlingen av arbetstagare. Att tjänstgöringsskyldigheten enligt arbetsavtalet upphör beror i regel på skolornas normala arbetstider och arbetstagaren har inte till denna del möjlighet att påverka villkoren i arbetsavtalet. Därmed kan det anses brista i likställdheten när arbetsavtalet ingås. Dessutom varierar det i arbetsmetoder och avtalsvillkor i olika kommuner.

Skyddet för yrkesskickligheten

Att de berörda personerna får arbetslöshetsförmån av en orsak som kan jämföras med permittering betyder i regel att det inte finns arbete inom deras eget område, eftersom alla skolors ferier infaller vid samma tid. Lagförslaget fråntar dem därmed skyddet för yrkesskickligheten enligt 2 kap. 13 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om de här arbetssökandena hade ett normalt tre månaders skydd för yrkesskickligheten, skulle de inte kunna erbjudas annat arbete som de skulle vara tvungna att ta emot som ett villkor för att få arbetslöshetsförmån. Skolornas semesterperiod är typiskt högst tre månader lång.

Det är viktigt att kommunerna försöker ordna lämpligt kompenserade arbete för dem som blir arbetslösa under avbrott i verksamheten. Fortsatt löneutbetalning tryggar arbetstagarnas inkomster bättre än arbetslöshetsförmåner. Förslaget att slopa skyddet för yrkesskickligheten i de situationer som avses i lagförslaget ser i sig till att propositionen inte blir någon ny automat för utkomstskydd. Om en person inte tar emot arbete enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, bestäms en karenstid för honom eller henne och under denna tid har han eller hon inte rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Att arbeta är alltså primärt i jämförelse med arbetslöshetsförmån.

Utskottet noterar vidare att lagförslaget inte heller avser att göra det lättare att kompensera lön med utkomstskydd för arbetslösa. Därför är det nödvändigt att följa upp om reformen gör sådana arbetsavtalsvillkor mer frekventa som befriar från löneutbetalning under avbrott i verksamheten. Om det blir vanligare med sådana villkor, försvagar det löntagarnas ställning och snedvrider kostnadsfördelningen mellan arbetsgivarna på grund av arbetsgivarförpliktelserna.

Den föreslagna reformen i utkomstskyddet för arbetslösa innebär en förbättring inte minst i skolgångsbiträdenas situation. Utskottet menar ändå att deras situation i första hand bör hjälpas upp genom bättre anställningsvillkor. Det ökade antalet barn som behöver särskilt stöd ökar också behovet av skolgångsbiträden. För att göra skolgångsbiträdenas arbete mer attraktivt bör det omvandlas till heldagsarbete och grunda sig på permanent anställning. Dessutom bör de få yrkeskvalificerande utbildning.

Övriga förslag

Regeringens förslag om rätt till utkomstskydd för arbetslösa vid hinder i arbetet på grund av att arbetsplatsen har drabbats av en eldsvåda eller av någon jämförbar orsak är motiverade. Sådana fall är fåtaliga, men för den enskilda människan handlar det om viktiga förbättringar eller preciseringar. Propositionen förbättrar arbetstagarnas likvärdiga rätt till utkomstskydd om arbetet upphör på grund av avbrott i arbetsgivarens verksamhet. De föreslagna nya bestämmelserna om utbetalning av utkomstskydd för arbetslösa under avstängning från tjänsteutövning är nödvändiga.

Åldersgräns

Utkomstskydd för arbetslösa betalas enligt 3 kap. 1 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i regel till utgången av den månad då den sökande

fyller 65 år. Bara i särskilda i lagen nämnda fall, i regel i fråga om permitterade på heltid eller deltid, kan förmånen betalas ut ända fram till 68 års ålder. Utskottet anser att de som blir arbetslösa av orsaker som kan jämföras med permittering i konsekvensens namn bör jämföras med permitterade också när det gäller åldersgränserna för förmånen. Följaktligen föreslår det en ändring i 3 kap. 1 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Den ändrade åldersgränsen inverkar inte nämnvärt på kostnaderna för utkomstskyddet. År 2008 betalades inkomstrelaterad dagpenning bara till 32 personer över 65 år. Det ska inte betalas någon statsandel för den inkomstrelaterade dagpenningen i de situationer som avses i propositionen, liksom inte heller för förmåner under permittering. Dagpenningarna finansieras med arbetsgivarnas och arbetstagarnas arbetslöshetsförsäkringsavgifter och arbetslöshetsförsäkringspremier.

Utskottet ser helst att lagförslaget snabbt träder i kraft för att de aktuella löntagarnas villkor och sociala trygghet ska kunna förbättras redan från och med sommaren 2009.

Lagmotion

Utskottet har godkänt lagförslaget utifrån propositionen och föreslår därför att lagmotionen förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslag 2 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 1 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotion LM 11/2008 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomtskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om utkomtskydd för arbetslösa (1290/2002) 1 kap. 5 § 1 mom. 12 och 13 punkten, 2 kap. 1 § 2 mom., 3 kap. 1 § 2 mom. och 4 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten, av dem 1 kap. 5 § 1 mom. 12 och 13 punkten sådana de lyder i lag 1354/2007, 3 kap. 1 § 2 mom. i lag 1330/2004 och 4 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 459/2005, och *fogas* till 1 kap. 5 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 970/2002 och i nämnda lagar 459/2005 och 1354/2007, en ny 14 punkt, samt till 2 kap. 9 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., samt till 2 kap. 13 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 kap.	kraftsservice beviljas en person andra arbetslöshetsförmåner än utbildningsdagpenning efter den kalendermånad då han eller hon fyller 65 år, om han eller hon är förhindrad att arbeta av de orsaker som nämns i 1 kap. 5 § 1 mom. 14 punkten, 4 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten eller 2 mom. i denna lag eller om han eller hon är permitterad på heltid. Arbetslöshetsförmåner beviljas högst till utgången av den kalendermånad då personen fyller 68 år.
Allmänna bestämmelser	
5 § (Som i RP)	
2 kap.	
Arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner	
1, 9 och 13 § (Som i RP)	4 kap.
	Jämkade och minskade arbetslöshetsförmåner
3 kap.	1 § (Som i RP)
Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner	<u>Ikraftträdandebestämmelsen</u> (Som i RP)
1 § (Ny)	
<i>Ålder</i>	

— — — — —
Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. och i 1 kap. 8 § 1 mom. i lagen om offentlig arbets-

Helsingfors den 6 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Anneli Kiljunen /sd
Jukka Mäkelä /saml

Tuomo Puumala /cent
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Anni Sinnemäki /gröna
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.